

Stockholm
2022-02-17

Till
Infrastrukturdepartementet

Dnr: I2021/02884

Teknikföretagens referens:
Maria Rosendahl
maria.rosendahl@teknikforetagen.se

Remissvar - Trafikverkets förslag till nationell plan för transportinfrastrukturen 2022 – 2033 - I2021/02884

Teknikföretagen tackar för möjligheten att svara på förslaget till nationell plan för transportinfrastrukturen. Ett välutvecklat och välfungerande transportsystem för såväl gods som persontransporter är en viktig förutsättning för att industrin, som exporterar en majoritet av sin produktion, ska kunna bibehålla sin konkurrenskraft och verksamhet i Sverige. Möjligheter att tidigt rulla ut ny teknik kan också främja innovationsklimatet i Sverige och på så sätt bidra till kommersialisering av nya svenska exportprodukter för hållbara transporter.

Teknikföretagen är en bransch- och arbetsgivarorganisation som företräder svensk tillverkningsindustri. Tillsammans står våra drygt 4 200 medlemsföretag för en tredjedel av Sveriges export. Våra medlemmar verkar inom bland annat fordonsindustrin, telekom, elektronik och kraftutrustning. Gemensamt för dem är att nästan all försäljning sker i global konkurrens. Teknikföretagens uppdrag är att ge företagen bästa möjliga konkurrenskraft.

Utöver detta remissvar stödjer Teknikföretagen även innehållet i remissvaret från Näringslivets Transportråd, och hänvisar till dem i frågor som ej tas upp i detta remissvar.

Trafikslagsövergripande kommentarer

Som industrination med stor export är vi beroende av välfungerande och robust infrastruktur i hela landet. Det pågår stora industrisatsningar och industrin har behov av modern och pålitlig infrastruktur. Detta är oavsett om det handlar om:

- Sjöfart med en modern isbrytarflotta som säkerställer tillgängligheten på våra farleder året runt.
- Vägtrafik med möjlighet till laddning, längre och tyngre lastbilar och ett vägnät med hög bärighet.
- Järnväg med tillgång till kapacitet och hög bärighet.
- Moderna digitala system för alla transportslag.

Välfungerande infrastruktur är även viktigt utifrån ett kompetensförsörjningsperspektiv. Genom ett välfungerande transportsystem breddas arbetsmarknader och människor får möjlighet att bo och arbeta på de platser som passar dem själva bäst, något som är av stor betydelse för våra medlemsföretag.

Robust och välutbyggd infrastruktur är alltså en av förutsättningarna för svensk industri att konkurrera på en global marknad och hålla Sveriges position som industrination. Det i sin tur påverkar vår gemensamma välfärd.

Med ovanstående som bakgrund ser Teknikföretagen allvarligt på beskrivningen från Trafikverket att delar av den infrastruktur som är viktigt för näringslivet, dagliga resor och arbetspendling under perioden förväntas brytas ner i högre takt än de kan åtgärdas med bland annat störningar och nedsatt bärighet som effekt. Detta innebär att vi fortsätter skjuta en underhållsskuld på framtida generationer. Här krävs prioriteringar för att säkerställa att vi i stället återtar funktionalitet och samtidigt passar på att uppgradera. Tar vi tillfället i akt och uppgraderar med ny teknik så kan vi, i stället för lappad och lagad infrastruktur, komma ur perioden med en modernare och starkare infrastruktur som är redo för klimatomställningen och framtida generationer. Det är alltså avgörande att vi inte endast underhåller utan utvecklar med modern, smart, teknik. Därför krävs en kombination av utökade anslag till vidmakthållande och prioriteringar inom planen.

Under planperioden är förslaget att påbörja många nya projekt samtidigt som det finns ett antal pågående projekt. Mycket av detta handlar självklart om att hantera de resurser som finns tillgängliga. Samtidigt är det viktigt att undvika att för många projekt startas och håller på under lång tid, eftersom nyttan uppkommer först när projekten är färdigställda. Därför anser Teknikföretagen att Trafikverket bör prioritera att färdigställa projekt i högre takt innan nya projekt påbörjas.

Teknikföretagen vill även påpeka vikten av att Trafikverket blir väsentligt mer innovativ och samarbetsinriktade. Teknikföretagen anser att Trafikverket bör arbeta för att bygga en intern organisation med högre grad av nyfikenhet, mod och entreprenörskap. Genom detta bör Trafikverket bidra till svensk industris utveckling av ny teknik genom att våga lära sig om, testa och beställa teknik som är under utveckling. Offentlig upphandling kan vara en drivkraft för ökad innovationstakt, ökad hållbarhet och nya tekniska lösningar som också kan sänka kostnaderna för både underhåll och ny infrastruktur. Genom samarbete kan Trafikverket bidra till att få mer innovation och stärka svensk industri, vilket kommer återbetala sig. Trafikverket bör även bygga upp en snabbare och flexiblare organisation där ledtider kortas. Detta kan till exempel göras genom att utveckla och i större utsträckning använda system som den så kallade näringslivspotten som finns på järnvägen. I takt med samhällets snabba utveckling bör ett mer agilt arbetssätt utvärderas som inte enbart tar hänsyn till planperioder.

Vi ser även att många upphandlingar har en begränsad ambitionsnivå och det eftersträvas ofta kostnadsbesparingar. Det upplevs att Trafikverket i många fall gör specificerade upphandlingar utan att tydligt lyssna på marknaden och vara öppen för diskussion. Detta gör att det skapas begränsat utrymme för innovation och ny teknik. Trafikverket bör vara modigare i sin upphandling och till en större del använda sig av innovations- och funktionsupphandlingar där industrin på riktigt kan vara med och bidra med sin kunskap. Detta kommer leda till bättre

utveckling och på lång sikt kostnadsbesparing när den senaste tekniken används, i stället för teknik som i vissa fall redan blivit utdaterad.

Teknikföretagen föreslår:

- Att satsningarna på underhåll och utveckling ökas för att säkerställa att underhållet inte blir mer eftersatt utan att vi tar igen tidigare eftersatt underhåll, samtidigt som vi passar på att uppgradera med ny smart teknik.
- Att det prioriteras att avsluta projekt innan nya påbörjas, för att säkerställa att nyttan realiseras snabbare.
- Att Trafikverket omgående påbörjar ett arbete med målsättningen att öka innovationskraften och modet i att vara med och bidra till ny teknik genom lära sig om den, testa och våga beställa, i dialog med industrin som står för lösningarna.
- Att Trafikverket måste bli modigare i sin upphandling och åtminstone använda sig av mer innovations- och funktionsupphandling. Trafikverket måste våga prata med industrin för att ta del av den senaste tekniken.

Väg

Vägnätet med både de tungt trafikerade lederna och mindre vägarna är viktiga för näringslivet. Därför är det viktigt att öka ambitionerna i utrullningen av ökad bärighet. Trafikverket skriver att med nuvarande ambition ska 70-80 procent av det så kallade strategiska vägnätet för tyngre transporter öppnas för BK4 till 2029. Genom att öka detta skulle vi kunna öka effektiviteten på godstransporter och transportera mer gods på samma vägar utan att öka mängden trafik. Satsningen på BK4 är viktigt för att skapa en än mer hållbar transportsektor och enligt Trafikverket även samhällsekonomiskt lönsamt med 2,5 kronor tillbaka per satsad skattekrona. Därför anser Teknikföretagen att denna satsning bör tidigareläggas för att snabbare få ut effekterna från dessa satsningar. Dessutom bör det undersökas vilka ytterligare vägar som det skulle kunna vara värt att satsa på att höja bärigheten på.

Teknikföretagen anser även att det är angeläget att genomföra de förändringar i trafikförordningen som krävs för att kunna öppna upp de vägar som Trafikverket har föreslagit för längre lastbilar snarast. Det är nu tre år sedan Trafikverket redovisade sitt regeringsuppdrag om längre fordon, trots detta har regeringen inte gått vidare med frågan. Detta är en liten insats som har potential att ge stora positiva effekter på vägtransporter. Längre och tyngre fordon kan också bidra till stärkt innovationskraft i Sverige särskilt om längre och tyngre fordon kombineras med järnvägstransporter. Dessutom planeras försök i närtid med elektrifierade långa och tunga fordon.

Med anledning av ökad bärighet och längre lastbilar är det även viktigt att stöd ges till kommunerna för att anpassa det kommunala vägnätet i anslutning till viktiga industri- och logistikcentrum för längre och tyngre fordon.

Det är viktigt att öka satsningen på ITS system och andra digitala lösningar med ökad automatisering och uppkoppling på våra vägar, då digitaliseringen skapar stora effektvinster. Genom smartare styrning kan vi använda existerande system på bättre sätt. Dessutom kan smarta digitala system bidra till ökad trafiksäkerhet och därmed ta oss närmare nollvisionen. I förslaget finns ett antal förslag på satsningar, men Teknikföretagen skulle vilja se en större satsning på att verkligen

utnyttja digitaliseringens möjligheter. Att ”verka för att tillvarata digitaliseringens möjligheter”¹ samt som forskningsområde är inte tillräckligt.

Elektrifieringen av fordonsflottan är en av de viktigaste delarna i en mer hållbar transportsektor. Att Trafikverket då, oavsett om det formellt är korrekt eller inte, anser att laddinfrastruktur inte tillhör nationell plan är oroande. Det är väsentligt att Trafikverket är med och bidrar till att säkerställa att olika aktörer kan etablera laddinfrastruktur över hela landet. Här behövs även samverkan för att säkerställa att det redan från planeringen finns tillgång till el längs med vägarna. Teknikföretagen hade velat se en plan för detta i förslaget till nationell plan. På samma sätt är elvägar ett viktigt komplement att fortsätta utreda, utveckla och testa.

Teknikföretagen föreslår:

- Att öka takten och tidigarelägga investeringen i BK4 i vägnätet.
- Att det snarast beslutas om förordningsändringar för att tillåta längre fordonsekipage för gods på väg.
- Att stöd ges till kommunerna för att anpassa det kommunala vägnätet i anslutning till viktiga industri- och logistikcentrum för längre och tyngre fordon.
- Att Trafikverket tydligare får i uppdrag att öka satsningarna på ITS system och andra system för att på riktigt kunna utnyttja digitaliseringens möjligheter.
- Att Trafikverket inkluderar att säkerställa tillgången till laddinfrastruktur i sina planer.

Järnväg

De kapacitetsökningar som de nya höghastighetsstambanorna kommer att tillföra järnvägssystemet är väldigt viktiga, men behöver komma snabbare. Teknikföretagen stödjer därför Trafikverkets förslag om att lyfta ut projektet nya stambanor från nationell plan och finansiera dessa med separata medel. Detta kommer öka möjligheten att bygga i högre takt och därmed snabbare få ut effekterna av de nya banorna. Så länge byggnationen pågår eller hela sträckan inte slutförs blir effekten endast begränsad. För att öka hastigheten bör projektet även läggas utanför Trafikverkets organisation. Detta för att få till en mer effektiv organisation för ett projekt av denna storlek. Projektet måste även upphandlas genom större innovationsupphandlingar så att projektet inte blir nedbrutet i många smådelar.

Det nya signalsystemet ERTMS är en förutsättning för digitaliseringen av svensk järnväg och kan när det är i drift öka kapaciteten i befintlig anläggning. Framtida uppdateringar kommer dessutom att öka kapaciteten ytterligare. Trafikverket är tydliga i sitt förslag att det inte finns något alternativ till ERTMS och att föreslagen utrullning inte är tekniskt optimal och kommer leda till att projektet blir dyrare, inte minst då en betydande del av nuvarande signalsystem, ATC, kommer ha passerat sin tekniska livslängd 2026. Att fortsätta skjuta på tidsplanen och försena digitaliseringen av järnvägen är slöseri på skattepengar. Teknikföretagen

¹ Sid 18 i förslaget till nationell plan

anser därför att ERTMS utrollningen måste påskyndas med målsättningen att nå mållåret 2030 i TEN-T förordningen. Teknikföretagen står även bakom förslaget från Trafikverket att utreda stöd för konvertering till aktörer som sökt men inte fått hela eller något stöd från EU. Detta är viktigt då det, liksom Trafikverket skriver, finns ett antal fordon som är nödvändiga för järnvägssystemets funktion men som har materiella värden som understiger kostnaden för konverteringen.

Järnvägen behöver även uppgraderas vad gäller ökad bärighet för godstransport av tunga laster. Utvecklingen går mot större och tyngre komponenter vilka behöver transporteras till Sveriges och världens alla hörn. Tilldelningsprocessen behöver prioriteras för att möjliggöra effektiva transporter av detta slag. Därvid krävs ökad bärighet, profil och kapacitet på viktiga järnvägsstråk, större möjlighet för bättre redundans och tillförlitlighet (t.ex. sidospår och omledningsmöjligheter), samt järnvägsaccess till hamnar med tillräcklig bärighet.

Näringslivspotten för järnväg behöver även den behållas samt utvecklas för att via snabbspår kunna genomföra både mindre och större åtgärder som har stor betydelse för hållbara och effektiva transporter.

Teknikföretagen föreslår:

- Att projektet nya stambanor läggs i ett projekt med separat finansiering utanför nationell plan.
- Att projektet nya stambanor läggs i en organisation utanför Trafikverket, för ökad effektivitet, och att det görs stora innovationsupphandlingar för att undvika att projektet blir uppbrutet i många små delar.
- Att införandetakten på ERTMS ökar väsentligt, med målsättningen att nå målet i TEN-T förordningen om ERTMS på stamnätet till 2030.
- Att utreda möjligheten till stöd för konvertering till ERTMS för aktörer som inte fått hela eller något EU bidrag, i enlighet med Trafikverkets förslag.
- Att tunga godstransporter prioriteras bättre i tilldelningsprocessen och att bärighet, profil och kapacitet för tunga transporter på järnvägen ökar och tillgången via järnväg till hamnar med tillräcklig bärighet säkras.
- Att Näringslivspotten för järnväg behålls och utvecklas vidare.

Sjöfart

För att vi året runt ska kunna utnyttja den konkurrensfördel som vattenvägarna runt landet ger, så finns det ett antal saker vi behöver säkerställa. Här är en modern isbrytarflotta viktig för svensk industri, inte minst i den norra delen av landet. Detta blir i många avseenden en förutsättning för att säkerställa att den, för svensk industri och Sverige, viktiga exporten kan löpa störningsfritt under alla delar av året. Teknikföretagen föreslår att en modern isbrytarflotta upphandlas snarast, med finansiering inom den nationella planen.

Flera svenska företag levererar utrustning som kan minska sjöfartens miljöpåverkan, därför är en svensk satsning på välfungerande sjöfart viktigt för att stötta utvecklingen i Sverige.

Det är även viktigt med ytterligare trimningar av väg- och järnvägsinfrastrukturen som förbättrar tillgängligheten till hamnar för att stötta exporten.

Teknikföretagen föreslår:

- Att det investeras in en ny isbrytarflotta inom nationell plan.
- Att olika former av trimningsåtgärder som underlättar sjöfartens samverkan med väg och järnväg prioriteras.

Teknikföretagen

Maria Rosendahl
Näringspolitisk chef